Työttömyysetuuksien vaikutuksesta työmarkkinakäyttäytymiseen - tarkastelussa enimmäiskeston lyhennys

Merja Kauhanen
Palkansaajien tutkimuslaitos

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan kokous
28.9.2016

Puheenvuoron rakenne

- Taustoittavaa tilastotietoa
- Työttömyysetuuksista ja niiden vaikutuksesta työmarkkinakäyttäytymiseen

Ansiopäivärahaa saaneet 31.12.2014 (Lähde:Tilasto Suomen työttömyysturvasta)

7. Ansiopäivärahan, peruspäivärahan ja työmarkkinatuen saajat 31.12.2014: ikä ja kauden kesto
Mottagare av inkomstrelaterad dagpenning, grunddagpenning och arbetsmarknadsstöd 31.12.2014, enligt ålder och förmånsperiodens längd
Recipients of earnings-related allowance, basic unemployment allowance and labour market subsidy at year-end 2014 by age and length of unemployment period

Ikäryhmä Åldersgrupp *Age group*	Saajat – Mottagare – *Recipients*			Saajat meneillään olevan kauden keston mukaan, % Mottagare efter den pågående periodens längd, % *Recipients by length of ongoing period, %*						
	Yhteensä Sammanlagt *Total*	Miehiä Män *Males*	Naisia Kvinnor *Females*	Yhteensä Sammanlagt *Total*	Viikkoja – Veckor – *Weeks* 0–4	5–12	13–26	27–52	53–104	105–
Ansiopäiväraha – Inkomstrelaterad dagpenning – *Earnings-related allowance*										
Kaikki **Samtliga** *Total*	**181 405**	**95 374**	**86 031**	**100,0**	**19,1**	**17,9**	**20,7**	**17,8**	**17,0**	**7,4**

Työttömyysturvaetuuksia saaneet v. 2014 (Lähde:Tilasto Suomen työttömyysturvasta)

Vuoden 2014 aikana sai:

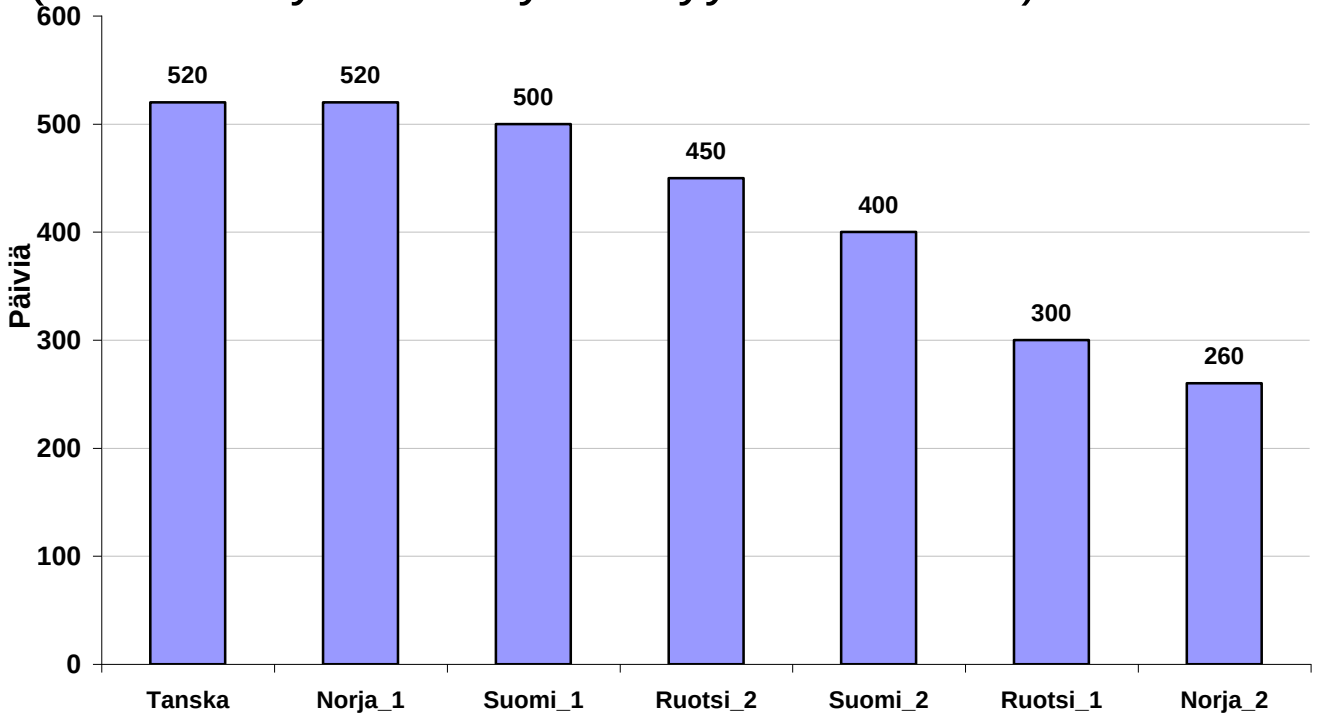
- Ansiopäivärahaa yhteensä 332 457 (49,2%)
- Peruspäivärahaa yhteensä 74 800 (11,1%)
- Työmarkkinatukea yhteensä 268 277 (39,7%)

Vuoden 2014 aikana:

- Ansiopäivärahaa saaneista 6,3 prosentilla (20 865) 500 päivän enimmäisaika täyttyi v. 2014
- Peruspäivärahaa saaneista 8,9 prosentilla (6 644) 500 päivän enimmäisaika täyttyi v. 2014
- Työmarkkinatukea saaneista 34,9 prosenttia (93 332) sellaisia, joilla 500 päivän enimmäisaika täyttynyt (1.1.1994 jälkeen)

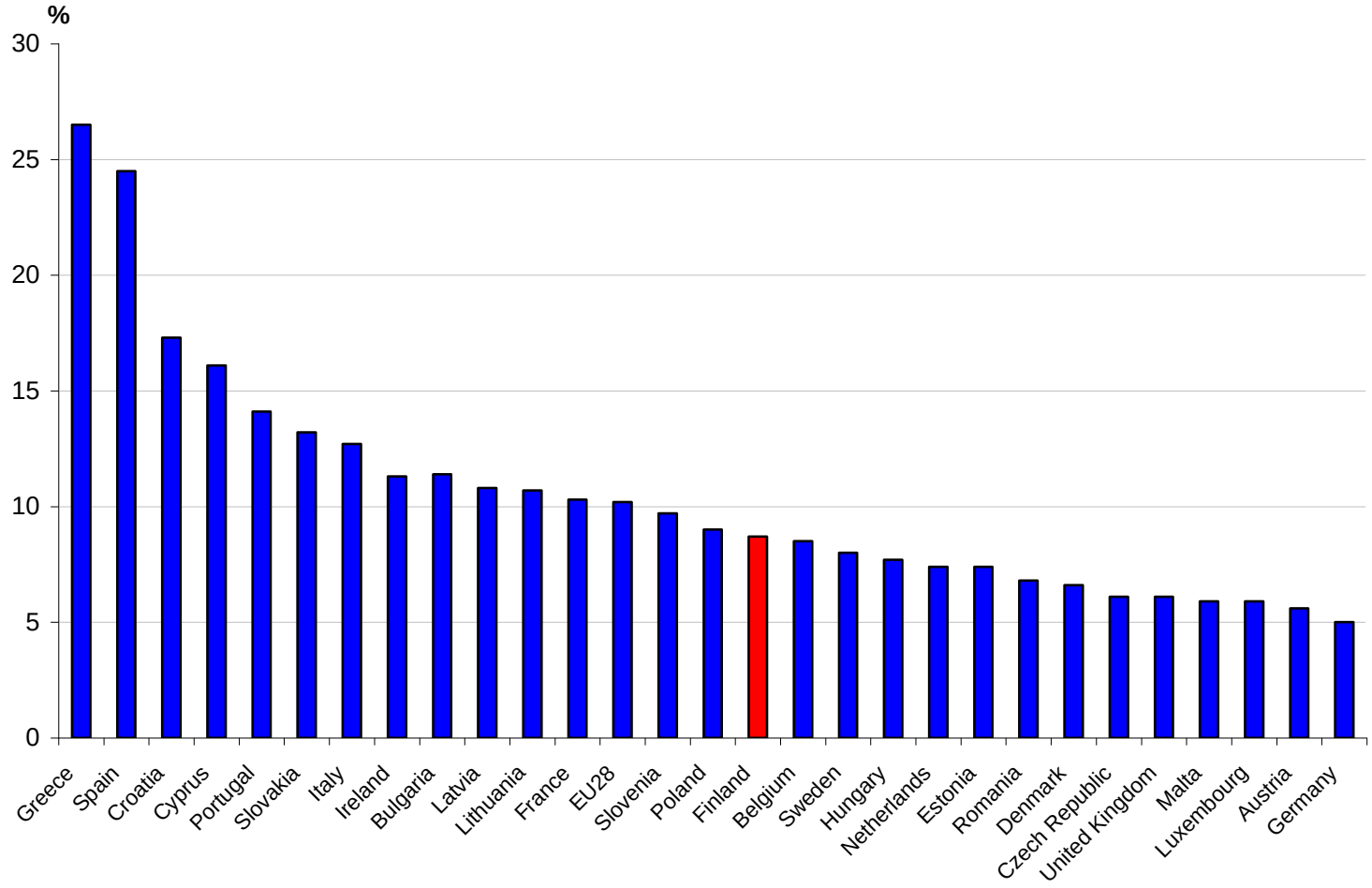
Ansiosidonnaisen työttömyysturvan kesto Suomessa vs. muut Pohjoismaat

- Pohjoismaisessa vertailussa ansiosidonnaisen työttömyysturvan enimmäiskesto Suomessa ei mitenkään poikkeuksellisen pitkä (kuten ei myöskään työttömyysturvan taso)

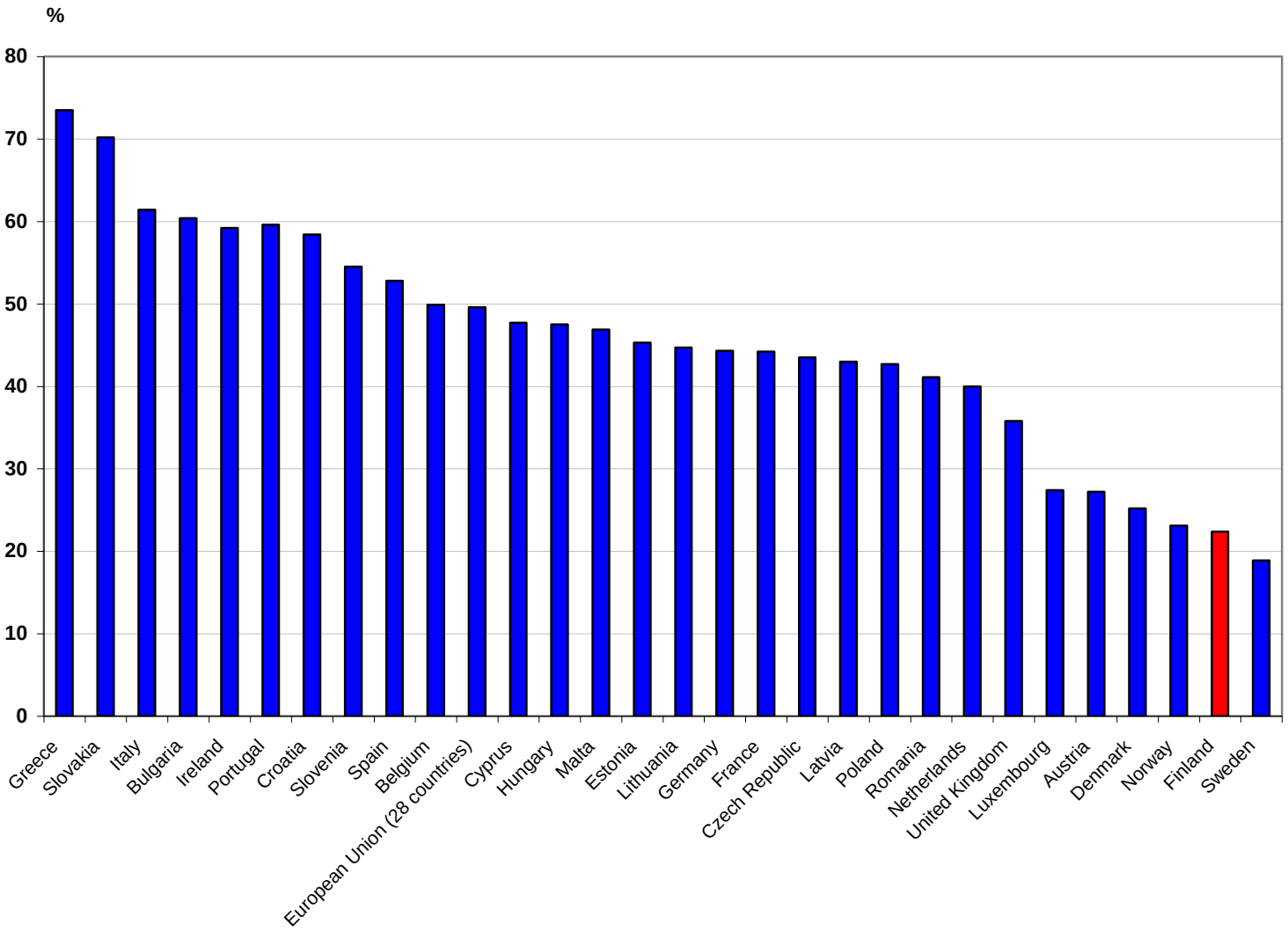

Ruotsi_2 - jos alle 18-vuotiaita lapsia
Suomi_2 - jos työhistoriaa alle kolme vuotta
Norja_2 - jos edellisen kalenterivuoden palkkatulot ovat alle 2 kertaa perusturvan tason (21,121 euroa)

Työttömyysasteet EU-maissa v. 2014, % (Eurostat)

Yli vuoden työttömänä olleiden osuus v. 2014, % (Eurostat)

HE 133/2016 vp – Työttömyysturvan keskeiset uudistukset:

- Ansiosidonnaisen työttömyyspäivärahan enimmäiskesto lyhenee 100 päivällä alle 58-vuotiailla: 500 päivästä->400 päivään ja 400 päivästä->300 päivään niillä, joilla on alle kolmen vuoden työhistoria

- Työttömyysturvan omavastuuaikaa pidennetään viidestä päivästä seitsemään päivään

- Työllistymistä edistävien palvelujen ajalta maksettavaa korotettua ansio-osaa alennetaan ja pitkän työuran jälkeen maksettavista korotusosasta ja pitkän työuran jälkeen maksettavista korotusosista luovutaan kokonaan

- Työttömyysvakuutus on keskeinen osa sosiaalivakuutusta nykyaikaisessa hyvinvointivaltiossa (Landais ym. 2010).

- Sillä turvataan työttömäksi joutuneen elintasoa ja mahdollisuutta kulutuksen tasoittamiseen työttömyyden aikana

- Muita hyötyjä:
  - työttömät kuluttavat suuren osan tuloistaan-> vaikuttaa yksityiseen kulutukseen (fiscal stimulus)
  - hyvä työttömyysturva mahdollistaa parempien ja sopivampien työpaikkojen etsimisen (better job match quality)

- ’Optimal design of unemployment insurance’ – tasapaino kulutuksen tasoittamisen (hyötypuoli) ja negatiivisten kannustinvaikutusten (kustannuspuoli) kanssa

Työttömyysturvan keston vaikutukset työmarkkina-käyttäytymiseen

- Työttömyysturvan käyttäytymisvaikutusten tutkimisessa pääpaino on ollut tutkimuksessa, joka tutkii työttömyysturvan vaikutuksia työttömien työn etsintään ja työttömyydestä poistumiseen (kustannuspuoli)

- Sekä perinteisen työn etsintäteorian (esim. Mortensen 1977) että kansainvälisten empiiristen tutkimusten (ks. esim. Tatsiramos ja Van Ours 2014 kirjallisuuskatsaus) mukaan sekä ansiosidonnaisen työttömyysturvan tasolla että maksimipituudella on vaikutusta ansiosidonnaista työttömyysturvaa saavien henkilöiden työttömyyden kestoon.

- Teorian mukaan työttömyysturvan tason nosto ja maksimikeston pidentäminen lisäävät työttömyyden kestoa nostamalla työttömien kynnyspalkkaa (reservation wage) ja vähentämällä työn etsinnän intensiteettiä.

Työttömyysturvan keston vaikutukset työmarkkina-käyttäytymiseen

- Teorian mukaan työttömyysturvan päättymispäivän lähestyminen alentaa työttömän kynnyspalkkaa ja lisää työn etsinnän intensiteettiä.

- Hyvä työttömyysturva voi kannustaa myös työvoiman ulkopuolella olevia tai ei-vakuutettuja työttömiä työllistymään, jotta tulevaisuudessa päästään paremman työttömyysturvan piiriin (ns. entitlement effect)

- Empiirisissä tutkimuksissa on havaittu ansiosidonnaisen työttömyysturvan keston vaikutuksessa työttömyyden kestoon melko suurta vaihtelua. Esimerksiksi Tatsiramos ja van Ours (2014) kirjallisuuskatsaukseen sisältyvissä empiirisissä tutkimuksissa oli saatu työttömyysturvan keston muutoksille marginaalivaikutuksia , jotka vaihtelivat välillä 0.04-0.58 maasta, työttömän sukupuolesta ja ikäryhmästä riippuen. Myös suhdannetilanteella merkitystä.

Työttömyysturvan vaikutuksia työttömyyden kestoon (Tatsiramos & van Ours 2014)

a. Unemployment duration	Country	Period	Sample size	Treated Population	Identification – Treatment	Effect of PBD [a]	Benefit elasticity [b]
1. Card and Levine (2000)	U.S. (New Jersey)	1995-1997	56,262	Age 18-65	13 weeks PBD ↑ Calendar time variation	0.08	
2. Carling et al. (2001)	Sweden	1994-1996	18,429	Age below 55	Income dependent cut in RR from 80% to 75%		1.6
3. Roed and Zhang (2003)	Norway	1990s	100,499	Age below 55	Exogenous variation in RR		Men: 0.95 Women: 0.35
4. Van Ours van Vodopivec (2006)	Slovenia	1997-1999	20,049	Age 19-43	Experience related 3-9 months PBD ↓	Men: 0.18 [c] Women: 0.58 [c]	
5. Lalive et al. (2006)	Austria	1987-1991	225,821	Age 35-54	Age related extension of PBD 9 (22) weeks ↑ & RR ↑	0.04 – 0.10	0.4
6. Card et al. (2007)	Austria	1981-2001	650,922	Age 20-50	Experience related extension of PBD 20 to 30 weeks	0.10-0.18 [d]	
7. Lalive (2008)	Austria	1986-1998	27,555	Age 46-53	Age related extension PBD from 30 to 209 weeks	Men: 0.08 Women: 0.42	
8. Uusitalo and Verho (2010)	Finland	2002-2004	17,783	Age below 55	Experience related increase RR with 15% [e]		0.8
9. Schmieder et al. (2012)	Germany	1987-1999	329,680	Age 40-49	Age related extension of PBD – various durations	0.10-0.13	

b. Post-unemployment outcomes	Country	Period	Sample size	Treated Population	Extension of PBD based on	Effect of PBD extension on Earnings	Job stability
1. Card et al. (2007)	Austria	1981-2001	650,922	Age 20-50	Experience; 20 to 30 months	No	No
2. Centeno and Novo (2007)	Portugal	1998-2004	9,675	Age 30-39	Age; 15 to 18 months	Small	–
3. Van Ours and Vodopivec (2008)	Slovenia	1997-1999	17,701 [f]	Age 19-43	Experience; various	No	No
4. Caliendo et al. (2012)	Germany	2001-2006	7,216	Men 44-46 Women 43.5-46.5	Age; 12 to 18 months	No [g]	No [g]

Marginal effect: change in actual unemployment duration / change in potential benefit duration.

Benefit elasticity = percentage increase in unemployment duration in response to a one percentage-point increase in benefit replacement rate; absolute values.

Based on simulations for a median worker 30-years old in good health, with vocational school education, 10-15 years of work experience and no dependent family members who was confronted with a drop in PBD from 12 to 6 months.

First 20 weeks; calculated on the basis of the reported increase in job finding rate of 5%-9% as a consequence of an increase in PBD of 50%.

The experience related increase in the RR was over the first 150 days of unemployment in compensation for severance pay being abolished.

For the wage estimates 8,393 observations are used.

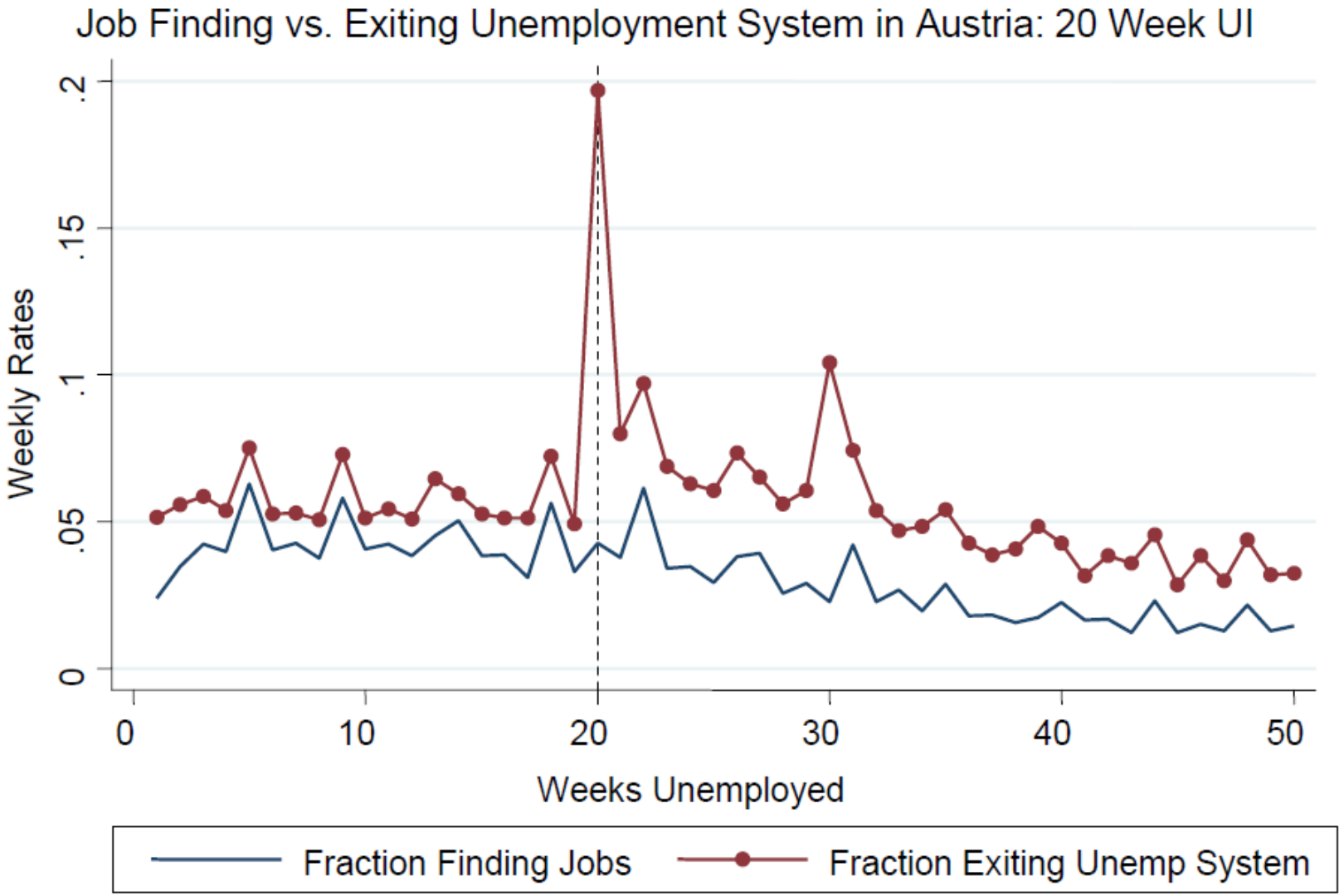
Unemployed who obtain jobs close and after the time when benefits are exhausted are significantly more likely to exit subsequent employment and receive lower wages compared to their counterparts with extended benefit duration.

Työttömyydestä poistuminen vs. poistuminen työllisyyteen

- Työttömyysturvan maksimikeston muutosten vaikutus työttömyydestä poistumiseen ei kuitenkaan ole sama asia kuin sen vaikutus siirtymiseen työttömyydestä työllisyyteen (työllistymistodennäköisyys).

- Tutkimuskirjallisuudessa (Atkinson ja Micklewright 2001) on korostettu sitä, että on tärkeä katsoa eri työmarkkinasiirtymiä erikseen (kuten siirtymät työmarkkinoiden ulkopuolelle ja työllisyyteen).

- Itävaltalaisella aineistolla Card et al. (2007) havaitsivat, että poistumistodennäköisyys työttömyydestä kasvoi 200 prosentilla työttömyysturvan päättyessä, mutta työllistymistodennäköisyys ainoastaan 20 prosentilla. Monet poistuivat rekisteröityneestä työttömyydestä palaamatta kuitenkaan töihin.

Source: Card, Chetty, Weber 2007b

- Uudempi työttömyysturvakirjallisuus on myös osoittanut, että työttömien työnhakukäyttäytymisessä ja sen vaikutuksissa työttömyyden kestoon on tärkeä huomioida myös ns. ’cash-on-hand’(liquidity)vaikutukset kannustinvaikutusten ohella (ks. Chetty 2008).

- Lisäksi uudemmassa tutkimuskirjallisuudessa (esim. Landais et al. 2010b), on tuotu esille, että negatiivisten kannustinvaikutusten merkitys olisi pienempi taantumassa ja korostettu sitä, että työttömyysturvan tulisi olla anteliaampi (taso ja kesto), kun suhdannetilanne on huono ja työvoiman kysyntä on heikompaa.

Enimmäiskeston työllisyysvaikutusten laskeminen arviossa

- VM muistio 2.11.2015: ”Työllisyysvaikutus arvioidaan niin, että ansiosidonnaisen työttömyysturvan enimmäiskeston lyhennys yhdellä yksiköllä vähentää työttömyysjaksojen kestoa keskimäärin X yksiköllä. X:n arvo asetetaan tutkimusten (liite 2) perusteella arvoon 0,1. Vaikutus työllisyyteen ilmaistaan henkilötyövuosina”.